

Biosfärområde

NEDRE DALÄLVEN

LÄRPLATS PROSTMYRAN

Skapandet av en lärplats för levande vatten och våtmarker i Hedemora

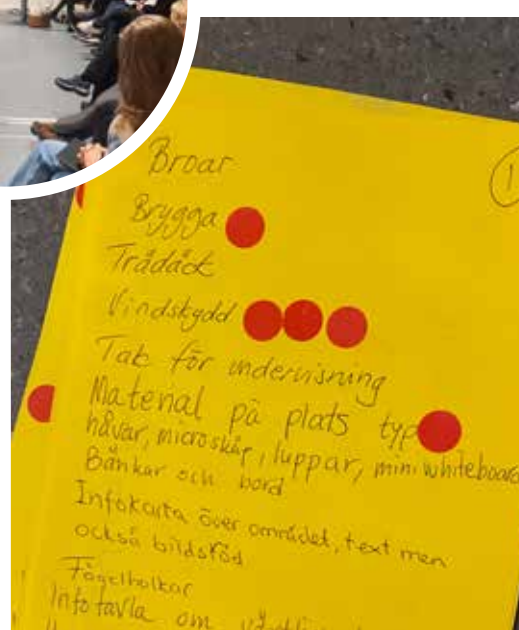
BILDER | Från workshopen med 28 deltagare inklusive pedagoger från fem skolor och representanter för tre föreningar.

FRÅN WORKSHOP & INFOTRÄFFAR
Ett axplock av idéer, behov och önskemål för en bra och attraktiv lärplats.

RAPPORT | Artinventering och vattenprovtagning av elever på Martin Kock.

MER OM | Projekt Supported by Nature - lärande om naturbaserade lösningar.

WORKSHOP 27 NOVEMBER 2024 | HUR SKAPAR VI EN LÄRPLATS FÖR LEVANDE VATTEN OCH VÅTMARKER I HEDEMORA?

28 personer samlades vid Prostmyran för att medverka i en workshop om hur vi kan skapa en lärplats kring den våtmark som vi planerar på platsen. Dagen inleds med att utomhuspedagogen Stina Lindblad gav smakprov på hur man kan inspirera och lära ut utomhus. Därefter visade Peter Sennblad, landskapsstrateg på Hedemora kommun, hur den tänkta våtmarken kan se ut i framtiden.

Efteråt gick alla till kommunhuset där deltagarna fick möjlighet att lämna idéer, behov och synpunkter på hur Prostmyran blir en tillgänglig, attraktiv och självklar lärplats för levande vatten och våtmarker. Passen leddes av Per Bengtson, Centrum för Naturvägledning, SLU. Med under dagen fanns också Ruona Burman, våtmarksexpert. Även Elias Regelin och Magnus Pamp från Biosfärområde Nedre Dalälven fanns på plats.

Deltagare vid workshopen

- Kristallen (förskola)
- Fyrklöverskolan (fk-åk6)
- Stureskolan (fk-åk6)
- Vasaskolan (åk7-9)
- Martin Koch (gymnasium)
- Scouterna i Hedemora
- Naturskyddsföreningen
- Fältbiologerna
- Examensarbetare från SLU:s program för landskapsarkitekter

SÅ HÄR GÅR VI VIDARE

- Februari - möte för allmänheten där boende i närheten, de som använder grönområdet idag samt andra intressenter för möjlighet att tycka till.
- Senare i vår - börjar vi förhoppningsvis gräva våtmarken.
- Till hösten - börjar vi bygga lärplatsen.
- När lärplatsen är klar - planerar vi att bjuda in lärare till ett par tillfällen där naturskolepedagog Stina Lindblad visar olika exempel på hur man kan använda lärplatsen med barngrupper och klasser.

Ett axplock av idéer, behov och önskemål som uttrycktes under workshopen

"Det bör finnas små saker att upptäcka!"

"Kan vi skapa ett uteklassrum med tak och sittplatser?"

"Vi vill kunna komma nära vattnet på ett säkert vis."

"Vore bra om det finns lärmaterial på plats, som håvar och NTA-lådor samt färdiga upplägg för lärare."

"Bra med informationstavlor om djur och växter på platsen."

"Det är viktigt med tillgänglighetsanpassning."

"Mycket av det vi läser i klassrummet kan vi förankra på lärplatsen, det gäller bara att tänka till lite."

27/11
KL 12.10 - 16.00

INBJUDAN | HUR SKAPAR VI EN LÄRPLATS FÖR LEVANDE VATTEN OCH VÅTMARKER I HEDEMORA?

WORKSHOP | Välkommen att delta i en workshop för att diskutera och skapa en gemensam grund för lärplatsen Prostmyran och hur våtmarken kan skapa pedagogiska värden i Hedemora. Start utomhus där naturpedagogen Stina Lindblad bjuder på tips. Därefter går vi till Tjäderhuset där workshopen tar vid, ledd av Per Bengtson från Centrum för Naturvägledning på SLU. Med finns också Ruona Burman, våtmarksexpert. Workshopen riktar sig till pedagoger, rektorer med flera som vill arbeta med utomhuspedagogik.

Datum & tid: 27 november kl. 12.10-16.00
Samlingsplats: Prostmyran nedanför Kristallen
Anmälan snarast till: magnus@nedredalven.se

Vid anmälan ange namn, ämnesområden, skola, mejladress och eventuella matallergier/preferenser.

HEDEMORA KOMMUN **SLU** **NEDRE DALÄLVEN**

Interreg Baltic Sea Region **Co-funded by the European Union** **SUSTAINABLE WATERS Supported by Nature**

Tänk om...
Prostmyran kunde bli ett levande klassrum där eleverna kan utföra praktiska uppgifter och upptäcka själva. Där lärandet är kopplat till skolplanen och elever från förskoleklass till gymnasium kan utvecklas från sina respektive nivåer.

SKISS ÖVER HUR SJÄLVA VÅTMARKEN PÅ PROSTMYRAN SKULLE KUNNA UTFORMAS (EJ FÄRDIG LÖSNING)

Våtmarken är tänkt att vara en så kallad naturbaserad lösning som tar hand om föroreningar som kommer från Vasaliden och "grytan" runt fotbollsplanen samt även eventuellt platsgranulat från konstgräset på planen. Föroreningar som annars skulle hamna längre nedströms, i Dalälven och slutligen i Östersjön. Vidare håller våtmarken vatten vid skyfall som kan lindra översvämningar nedströms. Våtmarker är också hem för många hotade arter.

Idag rinner ett dike igenom Prostmyran med dagvatten från Vasaliden. September 2024.

Utloppet från Prostmyran. September 2024.

En kär plats redan nu.

Ulrika Janbjer Olsson, lärare, Fyrklöverskolan (fk-åk6)

a) Det är ett viktigt komplement till den ordinarie undervisningen. Naturliga miljöer väcker elevernas nyfikenhet och gör lärandet mer relevant och spännande. Allt kan man inte läsa sig till, det måste ses och upplevas.

b) Det vore bra om det finns utrustning där eller i närheten så att man inte behöver släpa med sig allt materiel som håvar, luppar, förstoringsglas, hinkar och så vidare. Det skulle också vara bra om det finns ett vindskydd och en eldstad.

Lisa Lundberg, lärare, Martin Koch, gymnasium

a) Vi vill att eleverna ska komma naturen närmare och detta är ett utmärkt sätt. Prostmyran blir ett ställe som det är lätt att ta sig till där vi kan göra undersökningar av både växt och djurliv i vatten och på land.

b) Vi skulle behöva någonstans att sitta och jobba under tak då en del elever inte har stövlar och regnkläder. Det bör vara lätt att ta sig fram och att komma bära vattnet.

a) Tycker du att det är viktigt med utomhuspedagogik och i så fall varför?

b) Vad är viktigt för att ni ska kunna nyttja lärplatsen på ett bra sätt?

Annika Wismar, förskolelärare, Kristallen, förskola

a) Utomhuspedagogik är en chans att ge barnen egna upplevelser som leder till kunskap. Vi märker att vi har många barn som inte är vana att vara ute i naturen. Det är en miljö där barnen får utforska med alla sina sinnen, använda hela sin kropp i, lyssna på fåglarna och vattnet som porlar, lukta på blommorna, smaka på blåbären och känna på mossan. Det är en miljö som inbjuder till nyfikenhet, lek och kreativitet under alla årstider och där det alltid finns nya saker att upptäcka och utforska. Vi får in alla moment från lpfö 18 i utomhuspedagogiken plus att utomhusvistelse ger en friskare barngrupp. Vi vill ge barnen en möjlighet att möta naturen och förhoppningsvis en vilja att gå tillbaka, med oss på förskolan eller med sina vårdnadshavare.

b) För att vi ska kunna utnyttja lärplatsen måste tillgängligheten vara bra, helst lite spångar, broar och "träddäck" så att man lätt kan förflytta sig och nå vattnet. Vi har just nu stora problem med alla dessa vassa små smala "stubbar" som finns där, barnen trillar över dessa och gör sig illa. Vi önskar en samlingsplats att samlas runt, exempelvis bänkar och en grillplats i mitten, helst då med tak. Informationstavlor och liknande ska även vara på barnens nivå, både hur de sitter och innehållet, så det inte bara blir information till äldre barn och vuxna. Ur säkerhetssynpunkt är ett staket runt de djupare delarna av vattnet ett måste för att vi ska kunna vistas i området. En bra väg ner från Kristallen som inte för brant behövs när fotbollsplanen byggs ut för då försvinner vår gångväg ner.

Petra Larsson, förstelärare, Stureskolan (fk-åk6)

a) Det är viktigt att eleverna får lära sig att "ta till vara på naturen" på rätt sätt och uppleva olika väder och vind med dess alla härliga växter, insekter och djur. Eleverna kan få en mer rättvis bedömning där vi som lärare kan bedöma mer formativt och ge feedback direkt, vilket ökar förståelsen. Rörelse ökar även välbefinnandet hos eleven och säkrar upp hälsan på fler olika sätt.

b) Vi vill gärna ha tak över huvudet och tillgängligt material som finns nära för att slippa släpa det. Bra med information på en tavla vad som lever just här och om platsens olika miljöer.

Tilda Elveskog och Mira Åhlén

... blivande landskapsarkitekter på SLU som har valt att som examensarbete ta fram ett gestaltungsforslag på Prostmyran som lärplats.

Tilda och Mira, ni var med på workshopen den 27 november. Vad tog ni med er och hur kommer det sig att ni valde att arbeta med Prostmyran i ert examensarbete?

- Vi fastnade för projektet i Prostmyran eftersom vi båda är intresserade av naturbaserade lösningar i urbana miljöer och att också få möjlighet att arbeta i dialog med pedagoger och allmänheten för att utveckla platsen känns spännande och utmanande. Dessutom är det extra motiverande att

arbeta med ett reellt projekt där vi kan bidra med tankar, idéer och gestaltning.

- Workshopen var väldigt givande och kul att delta i. Eftersom det var första gången vi besökte Prostmyran kunde vi skapa oss en förståelse för platsen i sig och det var väldigt intressant att höra de andra deltagarnas uppfattningar. Dessutom diskuterades önskemål och framtidsvisioner för Prostmyran och det satte verkligen igång vår tankeprocess om vad vi skulle kunna bidra med.

Lilla bilden. Ulrika Gustafsson, Kristallens förskola, berättade om hur pedagogerna använder Prostmyran idag och vad man önskar framöver.

Myggexperten Martina Schäfer berättade om översvämningsmyggor och våtmarker.

Mira Åhlén

INFORMATIONSTRÄFF FÖR ALLMÄNHETEN LÖRDAGEN DEN 15 FEBRUARI 2025 - PROSTMYRAN BLIR LÄRPLATS FÖR BARN OCH UNGDOM

Träffens inleddes utomhus vid Prostmyran och fortsatte sedan inne i kommunhuset. Dagen modererades av Per Bengtson från Centrum för Naturvägledning, SLU. Tanken med träffen var att informera närboende och andra intresserade om hur vi tänker kring att restaurera våtmarken och att anlägga en lärplats samt att få in synpunkter.

Elias Regelin berättade om projekt Supported by Nature och om naturbaserade lösningar. Peter Sennblad, kommunens landskapstrateg, redogjorde för hur våtmarken kan komma att se ut med en damm överst och en dämning med reglarmunk längst ner. SLU-studenten Mira Åhlén berättade om hennes och Tilda Elveskogs arbete med att göra ett gestaltungsförslag för lärplatsen som examensarbete. Mira ställde även frågor bland annat om hur man använder Prostmyran idag och vad Hedemoraborna vill göra där framöver. Även våtmarksexperten Ruona Burman fanns med för att svara på frågor.

SYNPUNKTER FRÅN DELTAGARNA

- Tänk på tillgänglighet för alla, även barnvagnar och rullstolar.
- Sätt upp infotavlor med fakta om både natur, djur och klimatet.
- Ordna träffar för att öka allmänhetens kunskap och intresse för området.
- Ha fler övergångar, eventuellt broar.
- Skapa gärna öppna ytor med sittplatser, till exempel en grillplats.
- Tänk på att ha fler tillvägar till platsen.
- Tänk på att informera om hur arbetet fortskrider för alla som är intresserade.
- Tänk på att inte skapa mer mygg.
- Tänk långsiktigt kring skötsel och förvaltning.
- Utforma våtmarken för att underlätta buskklippning och slåtter.
- Utforma våtmarken så att vattenflödet saktas ned.
- Planera för att hantera de invasiva växter som idag finns på Prostmyran.
- Tänk på risken med djupt vatten.

Med under dagen fanns personer som bor nära Prostmyran samt representater från bl.a. Hovranstiftelsen, Naturskyddsföreningen och Dalarnas Botaniska Sällskap.

Vi passade också på att ställa frågor till personer som passerade Prostmyran. Ett önskemål var en inbjudande plats med sittplatser att stanna till på.

Välkommen
15 FEBRUARI
KL 10.00-12.00

INBJUDAN | INFORMATIONSMÖTE FÖR ALLMÄNHETEN PROSTMYRAN BLIR LÄRPLATS FÖR BARN & UNGDOM

Hedemora kommun och Biosfärområde Nedre Dalälven planerar i dialog med flera skolor att återskapa en liten våtmark på Prostmyran. Förutom att bidra med nyttor som att rena vatten, motverka översvämnning och vara ett rekreationsområde ska våtmarken även utformas som en lärplats. Här ska elever och andra intresserade få praktisk kunskap om Prostmyrans liv och nyttor som våtmarken tillför oss.

Vi startar med fika på Prostmyran och går därefter till Tjäderhuset för mer information. På plats finns Peter Sennblad, kommunens landskapsstrateg, Per Bengtson, SLU:s Centrum för Naturvägledning samt Elias Regelin och Magnus Pamp, Biosfärområde Nedre Dalälven, Ruona Burman, våtmarksekt, med flera.

Kom och ta del av informationen och dela dina synpunkter!

Datum & tid: lördagen den 15 februari kl. 10.00-12.00
Samlingsplats: Prostmyran nedanför förskolan Kristallen
Frågor till: Elias på elias@nedredalalven.se / 076-137 87 01
Anmälan till: magnus@nedredalalven.se
Änge namn, mejladress och eventuella matallergier för fikat.

INFORMATIONSTRÄFF FÖR ALLMÄNHETEN TORSDAGEN DEN 24 APRIL 2025 - PROSTMYRAN BLIR LÄRPLATS FÖR BARN OCH UNGDOM

Vi bjöd in till en extra informationsträff efter att flera närboende upplevde att vi missat att nå dem med inbjudan till träffen i februari. Extraträffen kom att handla en hel del om mygg eftersom ett flertal av de närvarande närboende hade uttryckt oro för att en våtmark på Prostmyran kan leda till ökad myggförekomst. Tanken med träffen var att informera om hur vi tänker kring att restaurera våtmarken och att anlägga en lärplats samt att få in synpunkter.

Elias Regelin berättade om projekt Supported by Nature och om gestaltungsförslaget av lärplatsen som gjorts av SLU-studenter. Peter Sennblad, kommunens landskapstrateg, redogjorde för hur våtmarken kan komma att se ut med en damm överst och en dämning med reglermunk längst ner. Martina Schäfer, myggexpert från Biologisk Myggkontroll, redogjorde för myggens livscykel och beteenden, förutsättningar för att de ska kläckas och hur myggförekomst mäts.

NÅGRA FRÅGOR OCH SYNPUNKTER FRÅN DELTAGARNA PÅ TRÄFFEN

- Har kommunen redan bestämt att det ska bli en våtmark? Vad kan vi påverka? Finns det en konsekvensanalys?
- Mygg är ett problem idag. Har kommunen en handlingsplan om det blir en ökning av mygg? Vem har tolkningsföreträde när det gäller om det är mycket mygg eller inte?
- Finns det resurser på kommunen att reglera vattennivån vid översvämningar även i semestertid?
- Har kommunen resurser för att förvalta och sköta våtmarken och området?
- Kommer det att finnas tillräckligt med dagvatten så att våtmarken inte torkar ut?
- Det borde ha gjorts en inventering av mygg redan. Kan kommunen göra det nu och framöver?
- Det är redan busliv på Prostmyran idag. Kan ni vidta åtgärder så att detta inte ökar?
- Vi vill ha regelbunden information och någon att kunna kontakta vid frågor.

Träffen inleddes utomhus vid Prostmyran och fortsatte sedan inne i kommunhuset. Dagen modererades av Per Bengtson från Centrum för Naturvägledning, SLU. Nitton personer deltog.

NÅGRA AV SVAREN FRÅN PETER SENNBLAD, HEDEMORA KOMMUN

Vattennivån i våtmarken kan regleras med "munken". För att förhindra eventuell myggkläckning kan vatten släppas ut.

Vi ska se över hur övervakning av myggförekomst kan göras.

Vi har planerat för underhåll av Prostmyran.

Om det visar sig att det av någon anledning inte fungerar att ha en våtmark i Prostmyran, går det att enkelt återställa dagens vattennivå genom att helt öppna utloppet vid regleringsmunken.

**EXTRA
INFORMATION-
TRÄFF**

Elias Regelin, Biosfärområde Nedre Dalälven, visade hur lärplatsen kan se ut enligt studenter på SLU:s landskapsarkitektprogram.

Lilla bilden. Ulrika Gustafsson, Kristallens förskola, berättade om hur pedagogerna använder Prostmyran idag och vad man önskar framöver.

Myggexperten Martina Schäfer berättade bland annat om översvänningsmyggor, mätning av myggförekomst och våtmarker.

DRÖNARFOTO
APRIL 2025

NÅGRA AV MIRA & TILDAS IDESKISSER

Som examensarbete har Mira och Tilda på SLU:s landskapsarkitektursprogram gjort ett gestaltungsförslag på hur en lärplats på Prostmyran skulle kunna se ut med uteklassrum, stigar, viloplatser, lekutrymmen, spänger, plattformar att håva i från, m.m.

Tack Mira och Tilda för ett fint examensarbete! Det ger oss inspiration och idéer till utformandet av lärplatsen.

NOTERA!
DETTA ÄR
ENDAST ETT
FÖRSLAG.

VILKA VÄXTER FINNS PÅ LÄRPLATSEN?

En förmiddag samlades 16 elever från gymnasieskolan Martin Kock på Prostmyran för att inventera växter.

Så här tycker läraren Caroline Lundgren om artinventeringen. "Eleverna fick på riktigt bidra till medborgarforskning, vilket gav mer än att bara läsa om till exempel invasiva arter. Jag vill gärna göra liknande aktiviteter varje år. Verktögen för artbestämning och rapportering var mycket smidiga. Det tog lite längre tid än väntat att komma iväg från skolan, men tidsschemat fungerade ändå. Jag är även intresserad av att undersöka mikroplaster med eleverna, men vet inte hur det ska göras."

Aktiviteten leddes av Signe Rönnegård från Fältbiologerna.

PROVTAGNING VARJE ÅR?

Karl Lundén, forskare på enheten för miljöövervakning, på Statens Lantbruksuniversitet (SLU) kom till Prostmyran den 5 juni för att visa hur elever och lärare framöver kan ta vattenprover.

Elever tog vattenprover vid dagvattnets inlopp nedanför Vasaliden och vid utloppet längst ner på Prostmyran. Proverna blir referenser för framtida mätningar för att följa förändringar över tid, och resultaten presenteras på en hemsida som SLU utvecklar. De analyseras både för vattnets kemiska tillstånd och för eDNA som avslöjar vilka djur- och växtarter som finns.

Se bilder från elevernas lärdagar på Prostmyran på nästa sida.

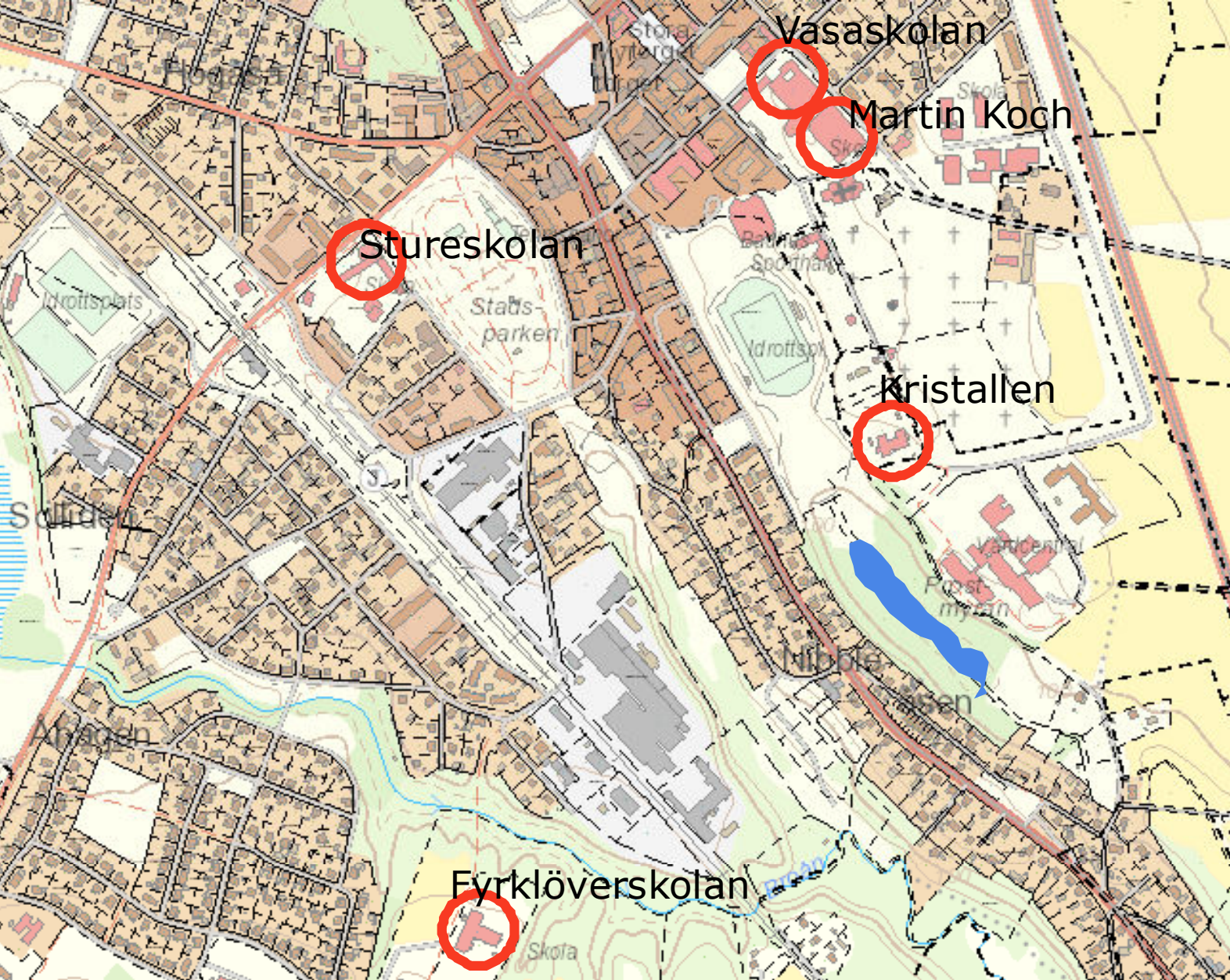
ART-
INVENTERING
2 JUNI 2025

Lilla bilden. Caroline Lundgren, lärare på Martin Koch-gymnasiet, önskar att aktiviteterna på Prostmyran blir årligt återkommande.

TAGNING
AV E-DNA &
VATTENPROVER
5 JUNI 2025

"Jättebra att få träffa en riktig forskare, speciellt inom natur eftersom det är stora mitt intresse", tycker en elev.

VAD HÄNDER HÄRNÄST...

Under hösten 2025 börjar Hedemora kommun att skapa våtmarken.

Under vintern 2025/26 börjar vi tillsammans med kommunen att skapa lärplatsen på Prostmyran.

Invigning våren 2026 av lärplats Prostmyran.

Bekämpning av invasiva växter på Prostmyran under våren/försommaren 2026. Allmänheten och skolor bjuds in att medverka.

Prova-på-dagar i utomhuspedagogik för kommunens lärare med naturskolepedagog. Sker vår eller höst 2026.

Se vad som är på gång på www.nedredalalven.se/sv/organisation/vad-vi-goer/projekt/projekt-support-by-nature

HAR DU FUNDERINGAR, FRÅGOR ELLER ÖNSKEMÅL? KONTAKTA OSS GÄRNA!

Elias Regelin
elias@nedredalalven.se
076-137 87 01
Magnus Pamp
magnus@nedredalalven.se
070-420 44 44

HUR UTVECKLAR VI TILLSAMMANS PROSTMYRAN SOM LÄRPLATS?

VILKA FLER AKTIVITETER KAN VI, NI OCH ANDRA ANORDNA PÅ PROSTMYRAN?

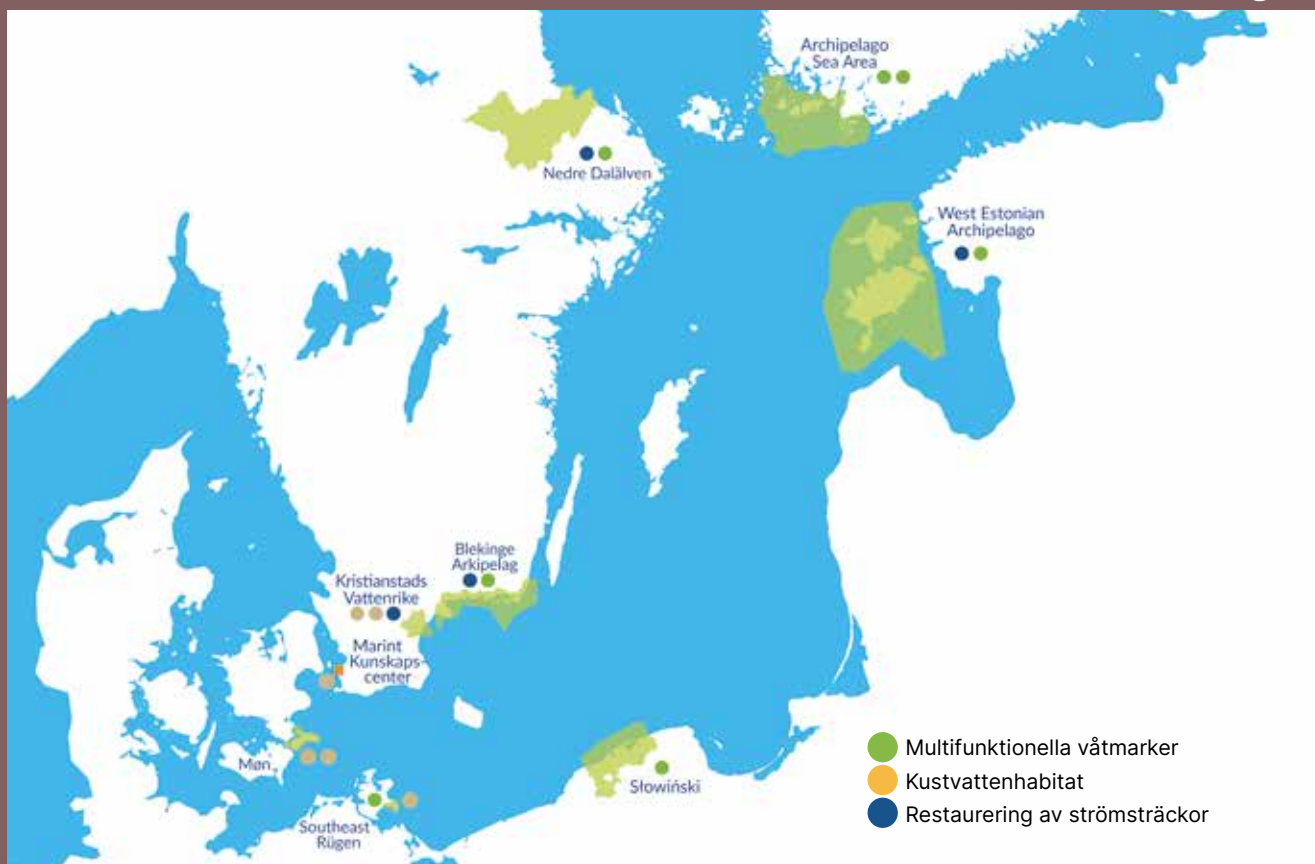

OM PROJEKT SUPPORTED BY NATURE

Supported by Nature är ett samarbetsprojekt för det internationella nätverket med biosfärområden runt Östersjön – Biosphere for Baltic. Projektet syftar till att öka förståelsen för naturbaserade lösningar och hur de bidrar till bättre miljöförhållanden för Östersjön. Målet är att ta fram ny kunskap som kan leda till att naturbaserade lösningar blir en naturlig del i land- och havsförvaltning. Minst 17 så kallade lärplatser ska utvecklas runt Östersjön med särskilt fokus på multifunktionella våtmarker, kustvattenhabitat och restaurering av vattendrag.

*Projektet
Supported by
Nature är möjligt
genom stöd från
EU-programmet
Interreg Baltic
Sea Region.*

#MadeWithInterreg

Medverkande i Supported by Nature

- Ronneby kommun, Lead Partner (Sverige)
- Turku University of Applied Sciences (Finland)
- Estlands biovetenskapliga universitet (Estland)
- Słowiński nationalpark (Polen)
- Biosfärområde Sydöstra Rügen (Tyskland)
- Vordingborgs kommun (Danmark)
- Marine Education Center i Malmö (Sverige)
- Kristianstads kommun (Sverige)
- Biosfärområde Nedre Dalälven (Sverige)

Finansiär

EU genom Interreg Baltic Sea Programme 2021-2027

Total budget

Nästan 4,5 miljoner euro

Tidsperiod

2023-2026

Projektets hemsida

[www.interreg-baltic.eu/
project/supported-by-nature/](http://www.interreg-baltic.eu/project/supported-by-nature/)